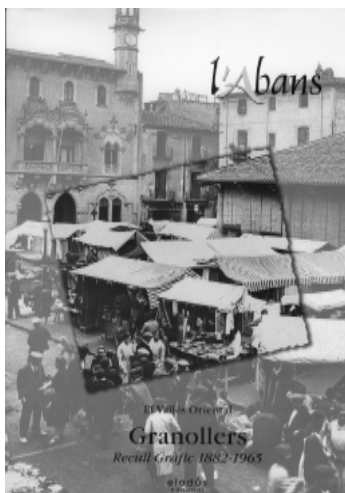

L'Abans Recull gràfic de Granollers 1882-1965

Francesc Sánchez i Mata (coord.)

El Papiol, editorial Efadós SL, 2003, 670 pàg.

Ressenya

Josep Font Sentias
Museu de Granollers

La col·lecció L'Abans, dirigida per Roser Arís i Giralt, és una iniciativa de l'editorial Efadós que pretén aplegar la memòria i la fotografia històrica dels pobles de Catalunya, entre el final del segle XIX i la primera meitat del segle XX.

S'han editat fins a l'actualitat els volums corresponents a una trentena de municipis¹ i n'hi ha set en procés de preparació. La concentració de municipis del Baix Llobregat publicats evidencia on es va encetar aquesta singular iniciativa i on radica l'empresa editora.

La confecció d'una monografia de L'Abans es basa a identificar, aconseguir i seleccionar el màxim nombre de fons fotogràfics privats que permetin resseguir l'esdevenir històric i social de cada ciutat a partir d'imatges. No es defugen els fons fotogràfics

públics, però entre les imatges publicades les inèdites són aclaparadora majoria. És per això que el factor clau, en aquest procés, a cada ciutat, és la selecció i contractació d'una persona, amb perfil de llicenciat en ciències humanes i socials, que sigui capaç durant un període superior a un any d'establir relació amb centenars de famílies i fer prou confiança per permetre compartir i publicar uns fons sovint endreçats en racons perduts de la llar i que constitueixen l'únic record tangible de familiars i coneguts i d'experiències viscudes fa anys. Aquesta tasca, a més de la paciència i persistència necessàries per negociar la cessió d'imatges, requereix capacitat d'interpretació i contrast de les dades que aporten els informants, sovint parcials o inexactes, i que porta a terme també l'autor i coordinador de l'obra.

¹ Els municipis publicats són: Cardedeu, Corbera de Llobregat, Cornellà de Llobregat, el Papiol, el Prat de Llobregat, Esparreguera, Esplugues de Llobregat, Gavà, Gelida, Igualada, l'Hospitalet de Llobregat, Manlleu, Manresa, Mataró, Molins de Rei, Mollet del Vallès, Olesa de Montserrat, Rubí, Santa Perpètua de Mogoda, Sant Boi de Llobregat, Sant Feliu de Llobregat, Sant Joan Despí, Sant Vicenç dels Horts, Torelló, Vic, Viladecans i Vilanova i la Geltrú. Es troben en preparació: Badalona, Banyoles, Caldes de Montbui, Girona, Lloret de Mar, Salt i Sitges.

Al Vallès Oriental s'han editat els *Abans* corresponents a Cardedeu, a càrrec de Laura Martí i Umbert; el que ens ocupa de Granollers, coordinat per Francesc Sánchez i Mata i el de Mollet del Vallès, amb Ramon Boter de Palau i Gallifa com a autor.

A diferència de moltes obres d'abast local en què el sector públic finança una bona part de l'edició –amb aportacions directes a la producció o amb l'adquisició d'un determinat nombre d'exemplars– l'editorial Efadós basa la rendibilitat econòmica de l'edició de *L'Abans* en el nombre d'exemplars venuts i prescindeix de la subvenció pública directa. Es procura, per aconseguir-ho, afavorir la selecció de fotografies en què apareixen grups amplis de persones, incrementant així el públic potencial que es pot sentir protagonista de l'obra i on pot identificar familiars i amics. Pel que fa al procés de venda, *L'Abans* es presenta en forma de fascicles setmanals durant 54 setmanes (en el cas de Granollers) en 24 punts de venda a un preu de 2,10 euros/fascicle. Aquest procés de distribució, més complex, es considera preferible a publicitar el llibre acabat que, amb una extensió de 670 pàgines i un preu de 117 euros, podria constituir una barrera per a molts possibles compradors. És prou il·lustratiu que dos mil granollerins hagin estat esperant durant un any, setmanalment, l'aparició d'un nou fascicle sobre la història gràfica de Granollers, tal com es pot comprovar en la taula que especifica els principals

paràmetres de les monografies editades al Vallès Oriental. Com a darrera estratègia comercial, l'editorial simultaneja el procés d'edició en grans ciutats amb el d'altres municipis més petits, on la rendibilitat econòmica és més dubtosa.

Pel que fa a l'aportació pública, els ajuntaments faciliten a la persona coordinadora un espai amb línia de telèfon per garantir el contacte fluid amb l'editorial i afavoreixen la col·laboració dels arxius municipals. També poden constituir un consell assessor per contrastar i assessorar les informacions i els dubtes que sorgeixen en el procés d'identificació i consulta de fons fotogràfics per part del coordinador. L'editorial Efadós garanteix, a canvi, incrementar notablement el coneixement de la història gràfica del municipi amb l'exhumació d'un important volum de fons fotogràfics sobre història local i és per això que lliura a la institució pública el fons digitalitzat de totes les fotografies localitzades, tant les que s'han publicat com les que no. Qualsevol utilització posterior d'aquestes imatges se supedita a l'autorització de les persones que han fet cessió dels seus fons, però el municipi disposa

d'un nou fons documental que, des de la iniciativa pública, difícilment hauria aconseguit.

Cronològicament, el ventall de *L'Abans* cobreix des de la irrupció de la fotografia –en el cas de Granollers una imatge de 1882 del propietari de can Bassa de Palou– al 1965, data en què l'editorial posa el punt d'inflexió de la preponderància del suport en blanc i negre a la fotografia en color. Temàticament les imatges pretenen narrar l'esdevenir de la ciutat a partir de l'evolució urbana, la sociabilitat i la vida quotidiana. No s'incideix en esdeveniments especialment polèmics com la Guerra Civil, per exemple. Trobarem, en aquest sentit, temes ordenats segons el calendari festiu de l'any, espais dedicats a les entitats i al folklore, vistes de carrers i panoràmiques de la població, indrets, edificis arquitectònicament destacats, esdeveniments històrics locals, festes majors, fires, festes de barri, col·legis, oficis perduts i d'altres de transformats, comerços i personatges locals rellevants.

L'obra inclou amb un índex temàtic distribuït en onze categories: empreses industrials, entitats, escoles, esports, festivitats,

PARÀMETRES PRINCIPALS DELS VOLUMS PUBLICATS DE L'ABANS AL VALLÈS ORIENTAL

	Imatges recuperades	Famílies que han cedit imatges	Punts de venda	Llibres venuts en fascicles
Cardedeu	1.966	156	12	1.316
Granollers	2.833	220	24	2.008
Mollet	3.824	306	22	2.037

indrets i masies, oficis, organismes, serveis i lleure, transport i urbanisme. Una tematització, doncs, allunyada de tipologies acadèmiques i que ens mostra la voluntat d'acostar-nos de forma àmplia a l'esdevenir d'una societat. El lliurament de l'obra en fascicles fa que aquests eixos temàtics no siguin seqüencials i cal anar espigolant els centres d'interès al llarg d'aquesta extensa obra. Aquesta estructura dificulta, doncs, apropar-nos a *L'Abans* des d'una perspectiva temàtica. Aquesta limitació es contraresta, en part, per un exhaustiu índex alfabètic i també pel fet que són les fotografies –tractades digitalment i ben editades– les que porten la seqüència de la narració a partir de les escenes i persones representades. Els textos

complementen el fil conductor de les imatges i no pretenen una aproximació exhaustiva i sistemàtica als temes tractats.

L'autor de l'obra, l'historiador Francesc Sánchez, reafirma en cloure el llibre que Granollers és terra de músics i té un ric passat industrial. Certament, la quantitat d'orquestrats i esdeveniments musicals registrats ens palesen les notables transformacions operades en les formes de vida col·lectiva i el consum cultural en la segona meitat del segle xx. Les imatges mostren també fins a quin punt el calendari i els esdeveniments festius de la ciutat han estat protagonitzats durant anys per rituals de l'Església catòlica. La diversitat i la dimensió de les empreses consignades ens interpel·la, en

canvi, a emetre judicis de valor en el sentit que el sector industrial és poc visible en la historiografia de Granollers, una mancança que limita considerablement el coneixement històric i la possibilitat de recuperar i protegir el seu patrimoni industrial.

Iniciatives com *L'Abans* ens permeten valorar com una iniciativa privada pot repercutir positivament en tasques de recuperació del patrimoni fotogràfic, i que a Granollers ha tingut un gran exponent amb l'acurada i persistent tasca de l'Hemeroteca municipal Josep Móra. En moltes ciutats on el sector públic no ha empès iniciatives d'aquesta índole *L'Abans* pot constituir un projecte formidable per fer aflorar i recuperar la història gràfica.

La Porxada cap als anys trenta.

(Fotografia: Arxiu Municipal de Granollers - Arxiu d'Imatges)

